

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32782/klj/2021.4.27>

Залуговська Г. П.,
аспірант кафедри адміністративного, цивільного
та господарського права і процесу
Академії Державної пенітенціарної служби

ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОРГАНАХ ТА УСТАНОВАХ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню правового регулювання службової дисципліни в органах та установах Державної кримінально-виконавчої служби України (далі – ДКВС України).

Проаналізовано нормативне визначення понять «службова дисципліна» і «трудова дисципліна», розглянуто їхні складники, здійснено порівняльний аналіз особливостей правового забезпечення дотримання вимог Конституції України, законів України, підзаконних нормативно-правових актів, виконання службових і трудових обов'язків для різних категорій персоналу ДКВС України.

Завдяки аналізу чинного законодавства виявлено характерні особливості правового регулювання службової дисципліни в органах та установах ДКВС України, зумовлені поділом персоналу на 3 категорії, а також їхньою галузевою приналежністю, завдяки чому надмірна кількість нормативно-правових актів, прийнятих із великими часовими проміжками, здійснює правове забезпечення службової дисципліни в органах та установах ДКВС України.

Зосереджено увагу на тому, що розгалуженість нормативно-правового регулювання службової дисципліни персоналу ДКВС України зумовлена різновидами державної служби, яку проходить персонал ДКВС України, завдяки чому законодавець дає декілька визначень службової дисципліни. Проте жодне з них, на нашу думку, повною мірою не розкриває цього поняття. Завдяки дослідженню складників службової дисципліни, визначених нормативно-правовими актами, та беручи до уваги соціальний аспект роботи у ДКВС України, запропоновано авторське визначення службової дисципліни в органах та установах ДКВС України.

У статті розкрито значення правового забезпечення службової дисципліни в органах та установах ДКВС України для функціонування державних органів виконавчої влади, визначено його як пріоритетний напрям забезпечення якості функціонування ДКВС України і Міністерства юстиції України.

Унаслідок проведеного дослідження виявлено, що правове регулювання забезпечення дисципліни персоналу ДКВС України здійснюється в межах двох галузей права: адміністративного і трудового.

Виявлено складники системи правового регулювання службової дисципліни в органах та установах ДКВС України. Обґрунтовано необхідність внесення змін до системи правового регулювання службової дисципліни в органах та установах ДКВС України шляхом оновлення положень Кодексу законів про працю у частині забезпечення трудової дисципліни персоналу ДКВС України та розробленням і прийняттям Закону України «Про Дисциплінарний статут ДКВС України» одночасно із фактичною реалізацією забезпечення службової дисципліни шляхом стимулювання заходами заохочення.

Ключові слова: *Державна кримінально-виконавча служба України, органи та установи, трудова дисципліна, персонал ДКВС України, службова дисципліна.*

Zaluhovska H. P. Peculiarities of statutory and regulatory support of official discipline in bodies and institutions of the state criminal and executive service of Ukraine

Abstract. The article is devoted to studying of the legal regulation of official discipline in the bodies and institutions of the State Criminal and Executive Service of Ukraine (hereinafter – SCES of Ukraine).

The normative definition of the concepts of “official discipline”, “labour discipline” were analyzed and their components were considered. Comparative analysis of the peculiarities of regulatory compliance with the Constitution of Ukraine, laws of Ukraine, bylaws and performance of duties and responsibilities for different categories of the personnel of the SCES Ukraine were carried out.

Due to the analysis of the current legislation the characteristic features of legal regulation of official discipline in the bodies and institutions of the SCES of Ukraine were revealed. These peculiarities were caused by division of personnel into 3 categories, as well as their branch affiliation. Due to this fact, official discipline in bodies and

institutions of the SCES of Ukraine is supported regulatory with the help of the excessive number of normative legal acts adopted at long intervals.

Attention is focused on the fact that the branching of statutory and regulatory support of official discipline of the personnel of the SCES of Ukraine is predetermined by the types of civil service provided by the SCES of Ukraine. Due to this fact the legislator gives several definitions of official discipline, however, none of them, doesn't reveal this concept fully in our opinion. Due to the study of the components of official discipline, defined by regulations and taking into account the social aspect of work in the SCES of Ukraine, the author's definition of official discipline in the bodies and institutions of the SCES of Ukraine is proposed.

The importance of regulatory support of official discipline in the bodies and institutions of the SCES of Ukraine for functioning of state executive bodies was revealed in the article and it was identified to be a priority area for ensuring the quality of functioning of the SCES of Ukraine and the Ministry of Justice of Ukraine.

As a result of the study, it was found out that the legal regulation of the discipline of personnel of the SCES of Ukraine was carried out within two branches of law. They are: administrative and labor.

The components of the system of legal regulation of official discipline in the bodies and institutions of the SCES of Ukraine were identified. The necessity of making changes to the system of legal regulation of official discipline in bodies and institutions of the SCES of Ukraine by updating provisions of the of Labour Code concerning maintenance of labour discipline of the personnel of SCES of Ukraine and development and adoption of the Law of Ukraine "On the Disciplinary Statute of the SCES of Ukraine" simultaneously with the actual implementation of the provision of official discipline by stimulating incentives.

Key words: *State Criminal and Executive Service of Ukraine, bodies and institutions, labour discipline, personnel of the SCES of Ukraine, official discipline.*

Права і вичерпний перелік повноважень, трудових і службових обов'язків персоналу ДКВС України покликані забезпечувати виконання завдань і функцій органів виконавчої влади, завдяки чому постає питання про перманентний якісний правового супровід усіх аспектів трудової діяльності персоналу в органах та установах ДКВС України, зокрема дотримання службової дисципліни.

Постановка проблеми. Завдяки реформуванню пенітенціарної системи України ДКВС України перебуває у складі Міністерства юстиції України, отже, від свідомого ставлення персоналом ДКВС України і службової дисципліни залежить престиж та якість функціонування Міністерства юстиції України як органа виконавчої влади України. Водночас нормативно-правове регулювання забезпечення службової дисципліни в органах та установах ДКВС України потребує впорядкування великої кількості норм шляхом кодифікації із урахуванням світових тенденцій забезпечення високого рівня дотримання працівниками трудової дисципліни.

Стан опрацювання. Дослідженню дисциплінарної відповідальності в органах державної влади приділяли увагу багато науковців. Зокрема, дослідник Н. Вапнярчук здійснював аналіз підстав дисциплінарної відповідальності державних службовців [1]. Дослідники М. Сапіга і О. Ткаченко аналізували особли-

вості дисциплінарної відповідальності персоналу ДКВС України за порушення антикорупційного законодавства [2], а І. Слубський розглядав застосування заохочень як спосіб підвищення ефективності службової діяльності працівників органів внутрішніх справ [3].

Однак науковцями не досить досліджено дефініцію, особливості та способи забезпечення службової дисципліни в органах та установах ДКВС України. Як наслідок, дослідження якості нормативно-правового забезпечення службової дисципліни в органах та установах ДКВС України не викликає сумнівів.

Метою роботи є уточнення юридично закріпленої дефініції службової дисципліни у ДКВС України, визначення її впливу на функціонування ДКВС України, виявлення особливостей її нормативно-правового забезпечення, а також пошук шляхів його вдосконалення.

Чинним законодавством України на ДКВС України покладено обов'язок здійснення правозастосовних і правоохоронних функцій. Окрім того, діяльність ДКВС України прямо пов'язана із виконанням завдань щодо здійснення державної політики у сфері виконання кримінальних покарань [4]. Завдяки цьому, на нашу думку, до персоналу ДКВС України висувається високий стандарт вимог, закріплених як міжнародними нормами, так і вітчизняними щодо всіх аспектів роботи, зокрема у повному

обсязі виконувати складні посадові обов'язки у різних умовах, за необхідності працювати за встановленим спеціальним робочим графіком, успішно проходити особливу систему підготовки, безперервно вдосконалювати вміння і знання, а також бездоганно дотримуватися службової дисципліни.

Слід зазначити, що рівень дотримання законності персоналом будь-якого правоохоронного органу (відповідно до чинного законодавства органи та установи виконання покарань, слідчі ізолятори входять до складу системи правоохоронних органів України [5]) прямо впливає на авторитет держави як головного гаранта захисту прав та інтересів громадян України, а також на довіру на міжнародній арені до України як демократичної правової держави.

Важливим засобом забезпечення законності та дисципліни в органах та установах ДКВС України є нормативно-правове регулювання службової дисципліни у ДКВС України, а також системи та порядку застосування заходів заохочення і стягнення. Водночас організаційна діяльність держави щодо забезпечення законності та дисципліни у державних органах полягає у створенні якісних нормативно-правових актів.

Розглядаючи питання актуальності бездоганного дотримання службової дисципліни персоналом ДКВС України, ми зазначимо, що до його складу законодавець відносить декілька категорій осіб: спеціалістів рядового і начальницького складу; осіб, які працюють у ДКВС України за трудовими договорами; працівників, які не мають спеціальних звань. Виконання трудових обов'язків і вимоги до дотримання законності кожної із них врегульовано окремим колом нормативно-правових актів, зокрема дотримання трудової дисципліни працівників ДКВС України забезпечено законодавством про працю, державну службу та укладеними трудовими договорами. На спеціалістів ДКВС України, які не мають спеціальних звань, поширює дію механізм забезпечення службової дисципліни, визначений Законом України «Про державну службу». На осіб рядового і начальницького складу ДКВС України, крім Закону України «Про ДКВС України», поширює дію Закон України «Про Національну поліцію» [4], а також нормативно-правові акти

Міністерства юстиції України. Зазначена різноманітність норм права прямо впливає на рівень дотримання службової дисципліни персоналом ДКВС України, практику притягнення його до дисциплінарної відповідальності та застосування до нього заходів заохочення як способів підвищення службової дисципліни.

Відповідно до чинного законодавства, що регулює порядок проходження служби у ДКВС України, службова дисципліна – це дотримання особами рядового і начальницького складу Конституції і законів України, актів Президента України і Кабінету Міністрів України, наказів та інших нормативно-правових актів Міністерства юстиції України, Присяги особи рядового і начальницького складу ДКВС України [6].

Однак ми вважаємо, що поняття «службова дисципліна», передбачене для осіб рядового і начальницького складу ДКВС України, повністю не відображає обсяг і зміст цього поняття загалом, оскільки, на нашу думку, до поняття «службова дисципліна», виходячи за межі правового аспекту, потрібно віднести такі складові елементи, як усвідомлення персоналом ДКВС України поставлених мети і завдань, свідоме ставлення персоналу ДКВС України до навчання, виховання у персоналу ДКВС України високих моральних якостей, справедлива вимогливість і неупереджене ставлення начальників до підлеглих, застосування заходів стягнення і заохочення. До організаційного забезпечення службової дисципліни в органах та установах ДКВС України ми відносимо створення правових норм, які регулюють добір та порядок проходження служби персоналу ДКВС України, запровадження дієвих механізмів їх реалізації, організація взаємодії між структурними одиницями ДКВС України, прийняття управлінських рішень та забезпечення їх виконання.

Відповідно до положень Закону України «Про державну службу» службова дисципліна – неухильне додержання Присяги державного службовця, сумлінне виконання службових обов'язків і правил внутрішнього службового розпорядку [7].

Отже, службова дисципліна для спеціалістів ДКВС України нормативно визначена у більш вузькому значенні порівняно зі службовою дисципліною для осіб рядового і начальницького складу ДКВС України.

Ми зауважимо, що для працівників, які працюють за трудовими договорами у ДКВС України, законом не встановлено поняття «службова дисципліна». Проте на них покладено обов'язок дотримання трудової дисципліни, що забезпечується створенням потрібних організаційних та економічних умов для нормальної високопродуктивної роботи, свідомим ставленням до праці, методами переконання і виховання, а також заохоченням за сумлінну працю [8].

Унаслідок цього ми можемо констатувати, що для кожної із категорій персоналу ДКВС України законодавцем визначено особливу сутність службової дисципліни, які мають суттєві відмінності. Однак єдиний для всіх категорій персоналу ДКВС України зміст службової дисципліни, ми вважаємо, є початком і фундаментом існування службової дисципліни в органах та установах ДКВС України.

Враховуючи вищезазначене, ми вважаємо, що назріла необхідність удосконалити визначення поняття «службова дисципліна», виробити стандарт її складників і забезпечити єдність дефініції для всіх категорій персоналу ДКВС України.

Отже, наше авторське визначення службової дисципліни персоналу ДКВС України має такий вигляд: службова дисципліна персоналу ДКВС України – це зразкове дотримання персоналом ДКВС України вимог чинного законодавства України і складеної Присяги, сумлінне виконання службових і трудових обов'язків, а також дотримання правил внутрішнього трудового розпорядку, що забезпечується державою шляхом створення належних умов праці, системою заохочень і стягнень та закріпленою процедурою їх застосування.

Нормативно-правові акти, що здійснюють забезпечення службової дисципліни у правовому аспекті, ми вважаємо, є взаємопов'язаними, доповнюють один одного, отже, складають систему.

До системи правового регулювання службової дисципліни в органах та установах ДКВС України ми відносимо: Закон України «Про Національну поліцію» (2015 р.) та Закон України «Про ДКВС України» (2005 р.) як основні нормативно-правові акти, що регулюють проходження служби у ДКВС України; Закон України «Про державну службу» (2015 р.), що регу-

лює службову дисципліну для певної категорії персоналу ДКВС України – спеціалістів, які не мають спеціальних звань, установлюючи обмеження для таких осіб у випадках застосування до них дисциплінарних стягнень і визначаючи порядок та процедуру притягнення до дисциплінарної відповідальності; Кодекс законів про працю України (1971 р.), що регулює трудову дисципліну для певної категорії персоналу ДКВС України – працівників, які працюють за трудовими договорами; Закон України «Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України» (2006 р.), що визначає сутність службової дисципліни для осіб рядового і начальницького складу ДКВС України, однак, ураховуючи початкову мету його створення – дотримання законності і Присяги службовцями міліції, ми вважаємо, що він не може повною мірою забезпечувати дотримання службової дисципліни персоналом ДКВС України, враховуючи різну мету і завдання правоохоронних органів; наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Порядку проведення службових розслідувань у ДКВС України», що регламентує процедуру проведення службових розслідувань щодо осіб рядового і начальницького складу ДКВС України.

Завдяки цьому ми можемо констатувати, що система правового регулювання службової дисципліни в органах та установах ДКВС України характеризується наявністю великої кількості правових актів, положення яких неузгоджені між собою, а правове регулювання службової дисципліни в органах та установах ДКВС України здійснюється в межах адміністративного і трудового права.

Висновки. Отже, нормативно-правове забезпечення службової дисципліни в органах та установах ДКВС України є одним із пріоритетних напрямів підвищення ефективності службової діяльності персоналу ДКВС України.

На нашу думку, високий рівень службової дисципліни в органах та установах ДКВС України має досягатися на локальному рівні завдяки управлінській діяльності посадових осіб ДКВС України з організації виконання службових обов'язків, а на державному – належним правовим регулюванням, яке має встановлювати стандарт вимог до дотримання службової дис-

ципліни і шляхів її забезпечення для всього персоналу ДКВС України.

До особливостей нормативно-правового регулювання службової дисципліни в органах та установах ДКВС України ми відносимо: розгалуженість правових норм, що зумовлено поділом персоналу ДКВС України на категорії та їхню різну відомчу приналежність; велику кількість нормативно-правових актів, створених із метою забезпечення службової дисципліни в органах та установах ДКВС України; здійснення правового регулювання забезпечення дисципліни персоналу ДКВС України в межах адміністративного і трудового права; недостатнє розкриття у нормах права змісту та обсягу дефініції службової дисципліни; застарілість норм та неналежне правове регулювання службової дисципліни для осіб рядового і начальницького складу ДКВС України.

Ми пропонуємо оновити та вдосконалити систему нормативно-правового регулювання

службової дисципліни в органах та установах ДКВС України шляхом розроблення і прийняття проекту Дисциплінарного статуту ДКВС України, в якому взяти до уваги завдання і функції ДКВС України, умови роботи в ній, забезпечивши високу службову дисципліну в органах та установах ДКВС України завдяки встановленню розширених порівняно із наявною системою заходів заохочення. Крім того, слід закріпити у ньому визначення службової дисципліни персоналу ДКВС України, що полягає у зразковому дотриманні персоналом ДКВС України вимог до чинного законодавства України і складеної Присяги, сумлінному виконанні службових і трудових обов'язків, а також у дотриманні правил внутрішнього трудового розпорядку, що забезпечується державою шляхом створення належних умов праці, системою заохочень і стягнень, закріпленою процедурою їх застосування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Вапнярчук Н.М. Дисциплінарний проступок як підстава дисциплінарної відповідальності державних службовців. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 57. С. 169-174. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/arpr_2011_57_23 (дата звернення: 05.01.2022).
2. Сапіга М.Я., Ткаченко О.Г. Щодо дисциплінарної відповідальності персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України за порушення антикорупційного законодавства. *Актуальні проблеми державно-правового розвитку України в контексті інтеграційних процесів*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції присвяченої 10-річчю Інституту управління та права ЗНТУ (м. Запоріжжя, 20 травня 2017 р.): в 2 т. Запоріжжя, 2017. С. 250–253.
3. Службський І. Дисциплінарні заохочення як пріоритетний напрям підвищення ефективності службової діяльності працівників ОВС. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 2. С. 260-266. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2012_2_37 (дата звернення: 05.01.2022).
4. Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України від 23.06.2005 № 2713-IV. Дата оновлення: 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2713-15#top> (дата звернення: 11.08.2021).
5. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 № № 3781-XII. Дата оновлення: 30.12.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#top> (дата звернення: 11.08.2021).
6. Про затвердження Порядку проведення службових розслідувань у Державній кримінально-виконавчій службі України: наказ Міністерства юстиції України від 12.03.2015 № 356/5. Дата оновлення: 29.06.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0295-15#top> (дата звернення: 07.08.2021).
7. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № № 889-VIII. Дата оновлення: 16.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19?find=1&text=%D0%B4%D0%B8%D1%81%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B0#top> (дата звернення: 07.08.2021).
8. Кодекс законів про працю України : Закон ВВР від 10.12.1971 № 322-VIII. Дата оновлення: 05.08.2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08?find=1&text=%D0%B4%D0%B8%D1%81%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B0#w1_1 (дата звернення: 02.08.2021).